Glas zaveznikov

Leto II - Št. 279

Informacijski dnevnik A. I. S.

Cena 4 lire

TRST, petek 17. maja 1946

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 12 Telefon št. 93354 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter visine (širina ena kolona): trgovski L. 27, mrtvaški L. 56 (osmrtnice L. 100), objave L. 20, finančni in pravni oglasi L. 45. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 45. Davek ni vštet. Plačljivo v naprej. Oglase sprejema izključno: S.P.I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 4 (zaostale L. 8). Rokopisov ne vračamo.

ZAKLJUČEK SESTANKA V PARIZU BREZ URADNEGA POROČILA

Spremembo premirja podpisali včeraj v Parizu, danes v Rimu

Izjave predstavnikov SIAU v Parizu

PARIZ, 17. maja — **Agencija «Reuter» javlja, da se je sedanje zasedanje konference zunanjih ministrov v Parizu končalo. Štirje zunanji ministri so podpisali spremembo premirja z Italijo. Prihodnje zasedanje bo 15. junija, ko bodo obnovili razgovore o načrtih za mirovne pogodbe.**

Zunanji ministri so se sestali ob 17. uri na zasedanju, ki je trajalo okoli dve uri.

Včerajšnje dopoldansko zasedanje, ki je trajalo tri in en četrt ure, so posvetili razgovorom o nemškem vprašanju. Predvideli so Byrnesovo posredovanje, ki naj bi Sovjetsko zvezo pripravilo do tega, da odstrani ovire, ki ločijo z gospodarskega stališča vzhodno Nemčijo od britanskega in ameriškega zasedbenega področja. Dosegli niso nobenega sporazuma o Byrnesovem predlogu, da imenujejo izredno komisijo namestnikov za preučevanje nemškega vprašanja.

Več kot tri ure so posvetili nemškemu vprašanju, ki ga je v sredo začel francoski zunanji minister Georges Bidault. Po Reuterju so obširno in podrobno razpravljali o francoskih predlogih ter o ločitvi Porurja, Porenja in Posaarja od Nemčije, toda agencija nicesar ne poroča o izidu razgovorov.

Izglasovali so preložitev konference za mesec dni v upanju, da bodo mogli ministri najti temelj, na podlagi katerega bodo mogli urediti svoja nesoglasja o načrtih mirovnih pogodb z Italijo in balkanskimi državami. V odsotnosti zunanjih ministrov bodo njihovi namestniki ostali v Parizu, da skušajo doseči kak napredek pred začetkom zasedanja junija meseca.

Svet zunanjih ministrov, piše Reuterjev diplomatski dopisnik, ki je zaključil v popolnem nesoglasju svoje prvo zasedanje meseca septembra v Londonu, so še enkrat preložili, ne da bi se mogli sporazumeti o pogojih mirovnih pogodb z Italijo, Finsko, Bolgarijo, Madžarsko in Romunijo. Čeprav so izidi pariškega zasedanja takšni, da vnovič razočarajo svet, ki je končno upal, da bodo uredili bodočnost povojne Evrope, se ozračje, v katerem se zaključuje zasedanje v Parizu, popolnoma razlikuje od onega, v katerem se je zaključila konferenca v Londonu.

Tedaj so se zunanji ministri po tednu brezplodnega razpravljanja o vprašanju postopka ločili v ozračju zmešnjave, ki je bila hud udarec za svetovno mnenje. Sedaj so se zunanji ministri ločili, ne da bi mogli reči, da se je stroj miru uničil, ker vemo, da se bodo ministri v manj kot enem mesecu znova sestali.»

Na včerajšnjem dopoldanskem sestanku so se štirje zunanji ministri dogovorili, da bodo izvršili naslednje spremembe premirja z Italijo: omogočitev vrnitve vseh italijanskih vojnih jetnikov, prenehajnje sleherpega zavezniškega političnega nadzorstva, ki ni vojaškega značaja in priznanje pravice sklepati gospodarske pogodbe z drugimi državami. Na Bevinov predlog so se dogovorili, da bo ostala italijanska mornarica pod nadzorstvom vrhovnega zavezniškega poveljnika za Sredozemlje.

Med konferenco je Bevin sporočil, da mu je Grčija poslala pritožbe proti Albaniji zaradi vojne v Epiru. Predlagal je, naj te pritožbe predložijo konferenci.

Iz Kaira poročajo, da je voditelj plemena Senussijev poslal zunanjim ministrom protestno brzojavko zaradi predloga, da dobi Italija nalogo zaupne uprave v Tripolitaniji. Zahteva tudi, naj izvedejo v Tripolitaniji svobodno glasovanje v skladu z načeli ustanovne listine Združenih narodov.

Odposlanci osvobodilnih odborov Julijske krajine Franc Bevk, dr. Pogassi in drugi, ki se zdaj mudijo v Parizu, so izrazili po poročilu jugoslovanske poročevalske agencije Tanjug željo po pravični rešitvi jugoslovansko-italijanskega obmejnega vprašanja.

Na tiskovni konferenci je odposlanstvo izrazilo nezadovoljstvo prebivalstva teh krajev o nepovoljnem izidu razgovorov zunanjih ministrov, v kolikor se tičejo jugoslovansko-italijanske meje. Ob zaključku so izrazili svoje zaupanje v pravičnost velesil ter svoje upanje v boljšo bodočnost. Opozarjali so na boj za osvoboditev prebivalstva Julijske krajine in na njegovo trpljenje za časa fašizma.

Ansa poroča, da bo prispela iz Pariza v Rim delegacija italijanskih zastopnikov z besedilom nove listine o spremembi premirja, katero bosta verjetno še danes podpisala načelnik zavezniškega poveljstva in predsednik italijanskega ministrskega sveta De Gasperi.

Iz neposrednih virov so agencijo «Ansa» pooblastili podati izjavo, da je v zvezi s posebnim značajem razprave o mirovni pogodbi z Italijo v Parizu, sprememba premirja najboljša, ki so jo mogli trenotno doseči za Italijo, predvsem ker pušča neodločena vsa vprašanja o mirovnih pogojih za Italijo.

Pariški sklepi za podelitev «modusa vivendi» Italiji so povzročili v italijanskih političnih krogih malenkostno zadovoljstvo, v kolikor so pričakovali bistvenejše sklepe, ki bi bili uvod v sporazum za mirovno pogodbo.

Italijanska vlada ni prejela še nikakega uradnega poročila o spremembah, ki jih zavezniki nameravajo izvesti v listini «long armistice». V morodajnih krogih so prepričani, da najavljena sprememba ni le platonično priznanje, temveč bistvena olajšava bremem zavezniške zasedbe.

Načrt spremembe je še vedno tisti, ki ga je ameriški zunanji minister sestavil in kot prvega poslal zavezniškim pisarnam, naj preuče možnost za njegovo izvedbo. Doslej še niso uradno objavili, kateri so ukrepi gospodarsko-finančne narave, ki so jih predlagale Združene države. V merodajnih trdijo krogih, da so najugodnejše pripombe k severnoameriškemu besedilu sovjetske: Sovjetska zveza zahteva tudi vrnitev italijanskega trgovskega brodovja, ki šteje že 300 tisoč ton. V tem smislu je podal svoje zagotovilo tudi Molotov De Gasperiju pri njunem zadnjem sestanku v Parizu.

OSTRI SPOPADI NA KITAJSKEM

London, 17. maja

Poročajo, da se jugo-zahodno od Čangčuna, prestolnice Mandžurije, razvijajo ostri boji. Kitajske komunistične sile so skušale presekati železniško progo, po kateri prevažajo hrano četam osrednje vlade, ki so razvrščene bolj proti severu. Kot pravijo, imajo zdaj vladne čete ugodne položaje, toda vesti, ki so prispele iz Mukdena, javljajo, da so komunistične sile presekale železniško progo na jug v bližini kitajskega zidu ter vrgle v zrak dva mosta. Komunisti poročajo, da so krajevni boji mnogo bolj na jugu Kitajske, prav tam — kot pravijo — kjer so vladne čete napadle področje, zasedeno od komunistov, v pokrajini Anhwai severo-zahodno od Nankinga.

SESTANEK NAMESTNIKOV ZUNANJIH MINISTROV

London, 17. maja

Kakor poroča BBC se bodo v zvezi z odložitvijo konference zunanjih ministrov v Parizu na 15. junij takoj sestali njihovi namestniki, da bi izvršili predpripravo za prihodnji sestanek. Sestali se bodo v ta namen 27. maja v Parizu, da bi preučili vprašanje italijansko-francoskih mej, medtem ko bodo nekaj dni pozneje zaslišali italijansko in avstrijsko zastopstvo v vprašanju južne Tirolske.

ZA MOČNO VOJSKO VELIKE BRITANIJE

London, 17. maja

Britanska vlada je pričela s splošno propagando za prostovoljni vstop v oborožene sile na kopnem, morju in v zraku. Poslanica ministrskega predsednika Attleeja kot ministra za obrambo pravi:

«Če želi Velika Britanija izvršiti svojo nalogo, da zgradi in zajamči svetovni mir, moramo biti v stanju, da izpolnimo svoje obveznosti v prekomorskih deželah in damo Združenim narodom polno podporo. Tega ne moremo storiti, če smo slabi. Dobri nameni sami po sebi ne zadoščajo. Sile miru morajo biti močne. Močna bromba mora temeljiti na močnih in učinkovitih rednih silah».

Podtajnik v vojnem ministrstvu J. Lawson je izjavil na tiskovni konferenci, da nameravajo takoj sprejeti 100.000 mož v vojsko in letalstvo ter 50.000 v mornarico. Prevozna razstava, v kateri bodo vse vrste orožja vojske, bo prepotovala vso državo.

ODKLONJENA PRELOŽITEV ITALIJANSKIH VOLITEV

Rim, 17. maja

Tiskovni urad zavezniške komisije za Italijo poroča: Na prošnje, ki so jih predložili ali poslali zavezniški komisiji, da bi določila čas glasovanja o ustavi in volitev, je šef komisije admiral Stone izjavil:

Čas — 2. junij — je določila italijanska vlada in ga potrdil kralj s posebnim dekretom, ko je bil še namestnik. Ker je italijanska vlada z odobritvijo kralja določila čas, ni pravilno obračati se name v tej zadevi. Zato moram odbiti in ne smem sprejeti nikake prošnje ali drugega poročila, v katerem bi zahtevali poseg zavezniške komisije.

Vprašanja odločitve glasovanja in volitev nisem postavil jaz, niti kralj, ne italijanska vlada. Vsak korak zavezniške komisije na tem polju bi bil neupravičeno vmešavanje v italijanske notranje zadeve.

POLITIČNI PROCESI V ŠPANIJI

London, 17. maja

V Londonu so objavili, da je britanski veleposlanik v Madridu, sir Viktor Mallet, dobil nevodila, da natančno sledi vsem političnim razpravam v Španiji in o tem poroča v London.

Poročilo so dali v zvezi z vestjo, da se bo pred vojaškim sodiščem začela razprava proti Santiago Alvarezu in Sebastianu Zapirainu. Ko so pred nekaj meseci zaprli Zapirainu in Alvareza, je Mallet protestiral pri španski vladi ter jo opozoril, da bi imel kakršen koli strog ukrep proti jetnikoma obžalovanja vreden učinek na britansko javno mnenje.

Razprava proti Alvarezu in Zapirainu bo v Alcála de Henerasu ter bo javna. V madridskih krogih menijo, da sodišče ne bo izreklo smrtne obsodbe.

Tudi mi demokrati - pravi Franco

Madrid, 17. maja

Ko je otvoril novi španski «parlament», je generalisim Franco izjavil, da v Španiji ni političnih vprašanj, ki bi pričakovale rešitve. Podčrtal je nato katoliški značaj španske države in zatrjeval, da ne more nihče imeti države, ki temelji na krščanskih načelih, za protidemokratsko.

«Mi smo demokrati — je dodal Franco — tudi ker imamo parlament, ki so ga izvolile krajevne oblasti, sindikati in drugi organi, ki predstavljajo čustva naroda. V načrtu imamo ljudsko glasovanje pri katerem bi mogel narod glasovati o zakonih temeljne važnosti.

INDIJSKE OSEBNOSTI

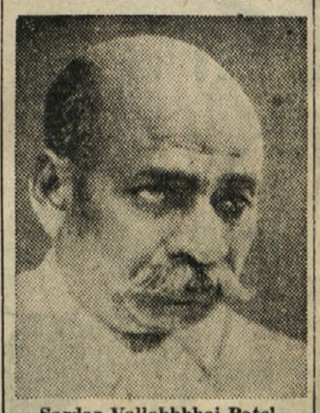

Sardar Vallabhbhai Patel,

mogočni voditelj stranke indijskega kongresa in zagrizen nasprotnik muslimanske zveze.

ARETACIJA PODŽUPANA V CHARLOTTENBURGU

London, 17. maja

Britanski tiskovni urad v Nemčiji sporoča, da so po odredbi britanske vojaške uprave aretirali podžupana v Charlottenburgu pri Berlinu, Erwina Schoeneralda, pod obtožbo, da si je na nezakonit način prisvojil sliko velike vrednosti slikarja Dejreggerja iz XVI. stoletja ter druge predmete.

Britanski predlog o ureditvi Indije

Poročilo Clementa Attleeja v britanski spodnji zbornici

LONDON, 17. maja — **Britanski ministrski predsednik Clement Attlee je prečital včeraj popoldne v spodnji zbornici v ozračju živahnega pričakovanja načrt, ki ga vsebuje «Bela knjiga» in ga ima britansko vladno odposlanstvo v Indiji za «najboljše sredstvo» pri zagotovitvi uspešne izvedbe nove ustave za Indijo. Kakor upajo, bodo predlogi dokončno zaključili spore, ki so označevali posvetovanja zadnjih tednov.**

Predlogi treh ministrov odposlanstva britanske vlade, ki so trenotno v Indiji, temeljijo na naslednjih točkah:

1) Ustanovitev indijske zveze, ki obsega britansko Indijo in indijske države. Osrednja oblast mora razpravljati o vprašanjih zunanje politike, obrambe in prometnih zvez in bo imela potrebno oblast, da bo določila potrebne davke v tem smislu.

2) Zveza bo imela izvršne in zakonodajne organe, ki jih bodo sestavljali predstavniki britanske Indije in indijskih držav. Kakršno koli vprašanje, ki bi izhajalo iz skupnosti in o katerem bi bilo treba odločevati v zakonodajni skupščini, bo zahtevalo večino navzočih predstavnikov in glasovalcev dveh velikih skupin (kongresa in muslimanske zveze), večino vseh navzočih in glasujočih članov.

3) Vsa vprašanja, ki so različna od onih, ki pripadajo zvezi in vsa oblast, ki je različna od zvezine, bo v delokrogu pokrajinskih oblasti.

4) Poedine indijske države bodo chranile vso oblast in pristojnost v vprašanjih, ki ne bodo pridržana zvezi.

5) Pokrajine bodo mogle svobodno sestavljati skupine z izvršnimi in zakonodajnimi organi in vsaka skupina bo mogla določiti vprašanja pokrajinske pristojnosti, ki bodo morale biti skupne.

6) Ustave zvez ali različnih skupin bodo priključile točko, na osnovi katere bo mogla vsaka pokrajina z večino glasov svoje zakonodajne skupščine predlagati spremembo določil ustave po začetnem obdobju desetih let in razdobju desetih let nadalje.

Odposlanstvo pravi, da ni njegova naloga določati podrobnosti ustave, temveč le ustvariti način, na osnovi katerega bi mogli Indijci sami sestavo dokončno določiti. Britanski odposlanci sestavljajo te predlogé, da bi služili kot osnova razpravljanjem. V kolikor so poučeni v teku pogajanj ni brez te osnove nikakega upanja, da bi dve veliki skupnini, Indi in muslimani sodelovali na ustanovitvi ustavodajnega organa.

Istočasno predlaga odposlanstvo načrt ustavnega organa: medtem ko bi bil najzadovoljivejši način volitve, ki bi temeljile na splošni pravici glasovanja, vendar bi ta sklep privedel do nesprejemljive odgoditve. Edina rešitev je, kot je videti, v tem, da bi uporabili pokrajinske zakonodajne skupščine iz prejšnjih volitev kot volivni organ. Tudi ta rešitev predoča znatne težave, v kolikor število zastopnikov teh skupščin ni sorazmerno s skupnim številom prebivalstva vsake posamezne pokrajine.

Po pazljivem preučevanju meni odposlanstvo, da bi bil najboljši in najenostavnejši način ta: 1. določiti vsaki posamezni pokrajini celotno število sedežev v sorazmerju prebivalstva predela enega za en milijon. 2. razdeliti število sedežev, podeljenih pokrajinam, med glavne skupine vsake pokrajine v sorazmerju z njihovim številom. 3. dati možnost, da izberejo predstavnike v vsaki občini pokrajine člani te skupine. Končno meni odposlanstvo, da bi bilo dovolj priznati v Indiji tri skupine: Indu, muslimane in Sikh. Tako izbrani predstavniki bi se morali čimprej sestati v Novih Delhih.

Podkralj bo v najkrajšem času povabil zakonodajne pokrajinske organe, da izvedejo volitve svojih predstavnikov ter države, da imenujejo zvezni odbor. Nadalje bi bilo potrebno dogovarjanje za pogodbo med ustavodajno skupščino zveze in Združenim kraljestvom za določitev nekaterih vprašanj, ki bi se pojavila z ozirom na prenos oblasti. Medtem ko bi ta ustavni organ razvijal svoje delo, bi morala Indija še nadalje imeti vlado, ki bi vodila redne posle; zato je velike važnosti ustanovitev takojšnje začasne vlade, katero bi podpirale glavne politične stranke. Podkralj je že prišel z razgovori ter upa, da bo mogel čimprej sestaviti začasno vlado, v kateri bi vsa ministrstva, vključno vojnega, bila v rokah indijskih osebnosti, ki živajo popolno zaupanje svojega naroda.

Glasovanje o poljski ustavi

Aretacije članov kmetske stranke

LONDON, 17. maja. — *Po poročilu moskovske radijske postaje je poljski ministrski predsednik Boleslav Osubka poudaril dopisniku sovjetske agencije Tass važnost glasovanja o novi ustavi, ki bo meseca julija v vseh delih nove Poljske.*

«Prvo vprašanje splošnega glasovanja se tiče nove narodne skupščine. Senat je zdaj že zastarela ustanova, ki je izgubila ugled. Nihče si ga več ne želi razen reakcionarnih krogov, ki mislijo, da bi ga obdržali kot oporo za svoj vpliv v novi državi. Drugo vprašanje se tiče zahodne poljske meje. Kmetska stranka, ki jo vodi Stanislav Mikolajczyk, namestnik ministrskega predsednika in bivši ministrski predsednik poljske vlade v Londonu, se je odločila udeležiti se glasovanja, ker se je prepričala o važnosti, ki jo pripisuje narod temu glasovanju.

Poljski tisk objavlja poročilo ministra javne varnosti, da so oblasti v zadnjem času v pokrajini Kielce in v Varšavi pri preiskovanju ugotovile številne člane kmetske stranke, ki jo vodi namestnik ministrskega predsednika Mikolajczyk v meščanskem duhu, da so sodelovali s terorističnimi tolpami NSZ in WIN. Minister za javno varnost je dal zapreti krajevne odbore kmetske stranke v Grojecu pri Varšavi in v Wlostovaju v pokrajini Kielce. Med aretiranci so našli številne, ki so bili v posesti orožja in tajnega propagandnega materiala, katere so predali sodiščem, ostale pa so izpustili.

Poljska uradna poročevalska agencija javlja iz Kaira, da je prispel v sueško taborišče poročnik Rodzen Zawadzski in 14 drugih oseb, ki so bile doslej na srednjem vzhodu kot vojni ujetniki generala Andersa. Osvobodili so jih, kot poroča agencija, na posredovanje poljskega odposlanstva v Kairu pri britanskih oblasteh.

DEGRELLOVA ŽENA OBSOJENA NA 10 LET ZAPORA

Bruselj, 17. maja

Bruseljsko vojaško sodišče je obsodilo na 10 let zapora ženo bivšega voditelja belgijskih fašistov Mary Degrelle, ki so jo spoznali krivo, da je pomagala svojemu možu pri izdaji.

VARNOSTNI SVET

New York, 17. maja

Varnostni svet Združenih narodov se je znova sestal in odobril pravilnike, ki jih je pripravil odbor izvedencev, katerih večina se tiče postopka.

Sovjetski odposlanec Gromiko je bil znova navzoč po svoji odsotnosti na zadnji seji, ker je bilo na dnevnem redu perzijsko vprašanje.

Glede na pravila o vodenju dela Sveta je delegat Združenih držav Stettinius obžaloval opustitev ukrepov, ki se tičejo zaključka razprav. Dejal je, da upa, da se bo odbor izvedencev bavil s to zadevo. Z ozirom na pravila, ki so jih odobrili za sklicanje neuradnih sej, je avstralski delegat Paul Hasluck dejal, da je Avstralija mnenja, da morejo zasebne sestanke sklicati samo na javnih zasedanjih sveta in da je treba pravila o zapisnikih neuradnih sej tolmačiti v najširšem smislu.

Hasluck je govoril tudi o pravilih postopka za sprejem novih članov in dodal, da nima Varnostni svet na podlagi listine pravice, da se izjavija o zahtevanih vprašanjih, ki se ne nanašajo na varnost. Poudaril je, da bi Varnostni svet stvarno ne smel biti izvršni svet in bi morala prejeti glavna skupščina kot prva prošnjo za pristop novega člana.

Aleksander Parodi je prevzel mesto stalnega francoskega delegata pri Varnostnem svetu organizacije Združenih narodov namesto Bonneta, francoskega veleposlanika v Washingtonu. Na podlagi mesečnega vrstnega reda v Varnostnem svetu bo Parodi predsednik Sveta.

Preden je sprejel novo mesto, je bil Parodi francoski veleposlanik v Italiji. Njegovo imenovanje so utemeljili s potrebo omogočiti Bonnetu, da se popolnoma posveti svojim dolžnostim kot veleposlanik v Washingtonu.

UKRAJINCI IZ POLJSKE V SOVJETSKO ZVEZO

Varšava, 17. maja

Okrog 78% Ukrajincev, ki so bivali v pokrajini Rzesvow v jugovzhodni Poljski, je v teh dneh zapustilo Poljsko in odšlo v Sovjetsko zvezo.

ZAPISKI

ANGLO-EGIPTSKI SUDAN

I.

Dve zemljepisni dejstvi obvladujeta vprašanje angleških odnošajev z Egiptom, piše londonski «Times». Sueški kanal predstavlja življenjsko važno žilo angleškega imperija, dolina reke Nila pa je središče gospodarskega življenja Egipta.

Zaradi teh dveh dejstev, poleg tega pa še zaradi želje po ozemeljskem povečanju, ropu in sužnjih, so se Egipčani v prvi polovici prejšnjega stoletja spustili v vojaške avanture v Sudanu, ki leži ob južni egiptski meji.

V Khartumu so Egipčani imeli močno vojaško postojanko. Tudi v drugih krajih so poleg vojakov imeli upravne uradnike. Ta njihova uprava je do neke mere odprla trgovinska pota v novo deželo. Toda Egipčani niso v nobenem oziru zadovoljili podjarmljenih narodov. Bavili so se s trgovino s sužnji in v tem poslu so jim pomagali Arabci severnega dela Sudana. Sužnje so lovili in kupovali največ v južnem delu dežele in razumljivo je, da ni prebivalstvo teh krajev s prevelikim veseljem gledalo egiptske zasedbe. Pa tudi na severu je sovraštvo do «Turkov» rastlo, dokler ni z revolucijo uspelo Sudancem, da izženejo Egipčane iz svoje dežele.

To se je zgodilo leta 1885, ko je nastopil fanatični mahdijevski režim, ki pa se je izkazal za nesposobnega in barbarskega. Kmalu se je osovražil pri južnih in tudi severnih Sudancih. Tega režima je bilo konec z bitko pri Omdurmanu leta 1899, ko je angleška vojska lorda Kitchenerja premagala fanatične derviše in odprla nove možnosti Sudancem.

Kitchenerjeva zmaga je prinesla nekatera težka vprašanja, posebno vprašanje suverenosti nad Sudanom. Leta 1899 sta se Velika Britanija in Egipt sporazumela, da bosta upravljala Sudan s skupno upravo. Sudan je dobil na pol avtonomno vlado, ki je bila pod nadzorstvom obeh držav. V letih 1924-1925, ko je prišlo do nesporazumov med Anglijo in Egiptom, so začeli Egipčani z agitacijo v Sudanu, ki pa jim je prinesla samo izgon njihovih čet iz dežele.

Od 1925 dalje je sudanska vlada deželo stalno vodila po poti k civilizaciji. V severnem Sudanu so se kmalu pokazale ugodne posledice dobre uprave, materialnega izboljšanja in dobrega šolskega ustroja. Domačini so se v vedno večji meri udeleževali upravljanja svojih zadev. (Nadaljevanje prih.)

Bodoča ureditev v Palestini

Predhodno posvetovanje z zastopniki Židov in Arabcev

LONDON, 17. maja. — Britansko zunanje ministrstvo, je izdalo pojasnilo, da britanska vlada ne bo sprejela nobenega sklepa o palestinskem vprašanju, ne da bi se predhodno posvetovala z vlado Združenih držav ter arabskimi in židovskimi voditelji. Tako postaja vedno jasneje, da bo preteklo še precej časa, preden bo prišlo do odločitve o bodoči ureditvi v Palestini. Posvetovanja z Arabci in Židi o ustavnih načrtih za Palestino so že prenih načrtih za Palestino so že pred zunanji minister Bevin objavil naloge anglo-ameriške preiskovalne komisije.

Vendar je sedanja objava prvo uradno potrdilo, da so dokončno sklenili te razgovore. Zaradi tega bodo pričeli s pripravami. Nekateri zionistični voditelji so že v Londonu. Dr. Brodetski je na pori iz Južne Afrike, kjer je izvršil neko nalogo po ukazu zionistov. Upajo tudi, da bo mogel dr. Weizmann v kratkem priti v London.

Vrhovni arabski odbor se je tudi pred dnevi sestal v Jeruzalemu, da bi razpravljal, ali je primerno poslati delegacijo v London. Njegovi sklepi še niso znani. Arabski voditelj, ki je že sklenil čim prej odpotovati v London, je Musa Alani, ki mu je pripisati zaslugo za ustanovitev arabskih uradov v Londonu, Washingtonu in Jeruzalemu. Zdaj je sklenil osnovati arabsko ustanovo za razvoj kmetijstva. Musa Alani ni član vrhovnega arabskega odbora, zato ni verjetno, da bi ga vključili v uradno delegacijo. Ker pa je eden izmed najbolj cenjenih palestinskih Arabcev, bi utegnila biti njegova prisotnost v Londonu velike važnosti.

RAZPUST NEMŠKE VOJSKE NA BRITANSKEM PODROČJU

Berlin, 17. maja

Na britanskem zasedbenem področju so razpustili vse nemške vojaške sile. Iz statistik, ki jih je dal urad za nadzorstvo Nemčije in so jih objavili v Londonu, so razvidne sledeče podrobnosti: na britanskem področju so demobilizirali 400.000 nemških vojakov, 400.000 mož so poslali iz britanskega področja v druga, kjer so jih demobilizirali. 120.000 mož, ki so jih razorožili, so zaposlili z odstranjevanjem min, pri prevozih in drugih delih zaradi pomanjkanja delavcev. Razpustili so tudi vsa nemška vojaška poveljstva.

135 milijonov dolarjev ustanovi UNRRA

Govor Herberta Morrisona ameriškemu narodu

Washington, 17. maja

Ameriški senat je poslal po odobritvi predsedniku Trumanu zakonski predlog, ki predvideva nadaljnjih 135 miljonov dolarjev za ustanovo UNRRA, da bi omogočil nadaljevanje njenega dela. Prvotno so predvidevali nakazilo 600 miljonov dolarjev, vendar so znesek zmanjšali zaradi primanjkljaja v ameriškem preračunu.

Predsednik britanskega državnega sveta Herbert Morrison je v svojem radijskem govoru opominjal prebivalce Združenih držav, da v prvem letu po vojni ogražajo bolezni in trpljenje več ljudi kot vsa vojna leta skupaj. «To ni fantazija — je dejal — to je tragična resnica, ker svet stoji pred največjim pomanjkanjem».

«Če ljudje umirajo od lakote se to ne godi samo zato, ker je na razpolago premalo hrane; vprašanje je tudi, kako težavni položaj resujejo pridelovalci, razdeljevalci, prevozniki in potrošniki».

«Že dolgo časa si je britanska vlada prizadevala, da bi pripeljala Indijo na pot popolne samovlade in upravljanja indijskih poslov. Trenotno se mudi v Indiji nekaj ministrov, da bi poskusili uresničiti to veliko nalogo. Indiji grozi popolno uničenje njenega ustroja za razdeljevanje živil, če nam tega ne bo uspelo preprečiti. Indija ne bo zašla samo v stanje ogromnega pomanjkanja, ampak tudi v politični ekstremizem».

Ko je poudaril, da je prehranjevalni položaj kritičen kot še nikoli, je Morrison dejal: «Dosegamo nezadostne uspehe. Lakota vlada v Porenju, Podonavju, ob Gangu in reki Jangce. Sile civilizacije so prizadete huje kot v katerem koli času po Pearl Harbourju ali po bitki za Francijo. Azija in Evropa, uničeni od vojne, gledata s strahom na zahodno poloblo».

«Začasno smo izgubili pobudo, porabili smo vse svoje zaloge in nove so skromne ter prihajajo pozno».

Morrison je zagotovil Američane, da Velika Britanija v sedmem letu racioniranja živil prinaša žrtve za zboljšanje prehrane, ki so znatno težje kot med vojno.

Reuter poroča, da so na podlagi razgovora Herberta Morrisona s predsednikom Trumanom v britanskih krogih v Washingtonu oživele nade, da bodo dosegli uradni anglo-ameriški sporazum za skupno prehranjevalno politiko za daljše razdobje.

Poročajo, da je predsednik Truman podprl Morrisonovo zahtevo, naj povečajo, kolikor je mogoče, dobave živil Indiji in Nemčiji v prihodnjih tednih. Vendar je pred končno odločitvijo poslal predlog v presojo izvedencem.

Po verodostojnem viru je Truman naklonjen predlogu, naj izdelajo skupni načrt za ožjo akcijo obeh držav. Neposredna posledica sporazuma bi bila v tem, da bi bili obe državi skupaj odgovorni za dobave živil v Indijo, Nemčijo in na Japonsko, namesto da bi jih obravnavali ločeno kot doslej.

Poljedelski minister Združenih držav Clinton Anderson je izdal ukaz, ki prepoveduje do polovice meseca junija 1947 porabo žita v gospodinjstvu, da na ta način pomagajo državam, ki jim preti lakota.

Ravnatelj ameriškega urada za gospodarsko stabilizacijo, Chester Bowles, je dejal na tiskovnem sestanku, da bo zahteval od predsednika Trumana obnovo racioniranja kruha, mesa in verjetno tudi žitnih proizvodov, ako bodo v dveh mesecih videli, da brez racioniranja ne bodo Združene države mogle zadostiti svojim obveznostim za pomoč tujini v času do konca meseca septembra.

Namestnik južno-afriškega ministrskega predsednika Hoffmeyer je javil, da bodo v velikih mestnih predelih južne Afrike po priporočilu britanskega svetovalca za prehrano racionirali delitev kruha.

Po poročilu lista «New York Herald Tribune» so Nemce na ameriškem zasedbenem področju obvestili, da bodo morali «v bližnji bodočnosti» drastično znižati obroke živil zaradi zakasnitve pošiljk žita iz Združenih držav.

General Lucius D. Clay, ameriški vojaški guverner za Nemčijo, naj bi dejal, da je skrajno težko obdržati sedanjo višino obrokov in bi nadaljnje zakasnitve mogle prisiliti oblasti, da znižajo obroke od 1275 na 1100 ali celo 1000 kalorij dnevno.

Indijski prošnji za živila in časopisni papir bodo delno ugodili ta teden, ko bosta odplula dva tovorna parnika. «Sheaf Holme» in «Empire Mombassa», v Kalkuto in Bombay s tovorom, prvi z 8000 tonami žita in drugi z 2000 tonami časopisnega papirja ter več tisoč tonami raznega blaga.

La Guardia je izjavil, da bodo morali v Združenih državah peči bolj črn kruh in prepovedati izdelovanje peciva. Odstotek mletja bodo povišali od 80 na 90 odstotkov. La Guardia je objavil, da so zaključili utovarjanje enega milijona ton dobav ustanove UNRRA in je izrazil svoje priznanje odličnemu sodelovanju držav Južne Amerike.

Herbert Hoover je sprejel poziv predsednika Trumana, naj obišče Južno Ameriko v prihodnjih 14 dneh, da si tako zagotovi še nadaljnje sodelovanje južnoameriških držav.

Iz Herforda v Nemčiji prihaja poročilo, da je poveljujoči častnik za prehrano britanske vojaške uprave izjavil, da bo nad 9 milijonov ljudi umrlo od gladu v prihodnjem poletju, če ne dospejo dobave žita pred koncem maja. Zaradi popolnega izcrpanja zalog žita grozi nevarnost, da bodo sedanjih 1050 kalorij prisiljeni znižati na 400 do 500 kalorij dnevno v začetku junija. Brez novih dobav so Nemci prisiljeni uporabljati zasebne zaloge ali blago s črne borze. Toda tudi tako so obsojeni na počasno smrt.

Velika Britanja bo poslala na britansko zasedbeno področje v Nemčiji 70.000 ton ječmena, da pomaga premagati težak prehranjevalni položaj. Razen tega bo poslala iz svojih zalog 20.000 ton krompirja, čemur bodo sledile še druge pošiljke.

Zaradi stavke ameriških rudarjev je dejansko prenehal ves izvoz premoga v Italijo. V najugodnejšem primeru bodo morali čakati do srede julija, preden bodo mogli znova začeti z dobavami. Med tem se ustanova UNRRA trudi, da bi dobila premog v evropskih državah. Za mesec julij predvidevajo uvoz 134.000 ton premoga iz Porurja, 35.000 ton premoga in 20.000 ton antracita iz Anglije in 18.000 ton iz Južne Afrike.

KULTURA

«RAZGLEDI»

II.

Danilo Lokar objavlja «Sodnji dan na vasi», reportažno pisani listek, vendar zelo razgiban in zanimiv, dasi večkrat neverjeten (n. pr. ko padeta v vasi dva strela, italijanski «vojaki zdolgočaseno gledajo, eden zazeha»). Opisuje, kako je prišel Mussolini zadnjič v Gorico, kaj je jedel in kako so ga pozdravljali fašisti: «S trga je prihajalo dolgotrajno vzklikanje, ki se je pa kmalu sprevrglo v ritmičen krik, podoben lajanju: Duce! Du-ce! Du-ce!».

Danilo Lokar je v tem svojem spisu, govoreč o vstopu Italije v vojno, podal tudi mišljenje — ki se strinja s sodobno italijansko argumentacijo — da «ta vojna ni bila ljudska zadeva. Ljudstvo jo je občutilo kot nesrečno, usodno dogodivščino. Bila je predvsem zadeva klike, ki je vladala in uporabljala večnostna, aktivistična gesla v pusti, majhni vsakdanjosti».

Ivan Grbec objavlja poročilo o «Naših glasbenih prilikah», ki ima značaj članka za dnevni tisk. Za revijo je to poročilo premalo izdelano. Vsekakor pa je dobro, da se je lotil tudi pisanja o tej kulturni panogi, ki ni za časa fašističnega suženjstva našega naroda prav nič manj trpela kot druge.

Najboljše in osrednjo delo tretje številke «Razgledov» so pač literarno pisani spomini Franceta Bevka «Pot v svobodo». Izmed vseh dosedanjih sodelavcev «Razgledov» je Bevk edini, ki je zares pisatelj. Pише v dobrem jeziku, zanimivo, razgibano, izvrstno zajame posamezne postave, njihovo trpljenje in mišljenje. Dobro je zadel tudi opis fašističnega načrtnega gospodarstva, ko popisuje, kako so v krajih brez vode gradili bombažne nasade, pridelovali kot orehe debele paradižnike in gradili hleve za več glav živine — v kraju, «kjer od pomladi do jeseni ne najdete toliko trave, da bi nakrmili enega samega kunca». Tako je gospodarila fašistična država — prav za prav tako gospodari vsaka klika oblastnikov, ki vzame državo v brezplačni zakup.

Marija Kržič nadaljuje s «Problematiko socialno političnega dela v coni A». Njene enostranske ocene seveda niso prepričevalne, ker so pač enostranske.

Ponatis «Načelnih pripomb o vprašanju Trsta», ki jih je svoječasno napisal polkovnik Stefan Mitrović, je s tretjo številko «Razgledov» zaključen. Posebno so zanimivi njegovi podatki o zadržanju voditeljev italijanskega delavskega gibanja glede Trsta.

France Bezlaj poroča o «Češki književnosti danes». V spisu pove, da Čehi med vojno niso poznali kulturnega molka, saj je Jožef Kopta «prevaril nemško cenzuro». Rezač pa je celo «smel pisati tudi med vojno, čeprav ni bil kolaboracionist». Iz tega je razvidno, da so se začeli bistriti pojmi tudi na tem področju in da bo morebiti prenehalo dajanje kolaboracionističnega epiteta vsakemu političnemu nasprotniku brez razlike. Zgodovina je že itak dala pravično sliko o vsakomur, kajti nihče se ni mogel v tej vojni skriti in vsakdo je moral z barvo na dan. Čehi so očividno pojme že točno ločili.

Nekaj pesmi objavljajo Andrej Budal, Milan Bekar, Miha Klinar, Adolf Sinkovec in neimenovani.

V «Obzorniku» poročata o novih publikacijah Danilo Lokar in Andrej Budal, gledališče ocenjuje Jože Pahor, glasbeno življenje pa G. Demšar.

«Razgledi» so mesečnik, vendar ne izhajajo točno. V maju je komaj izšla marčna številka. V tem pogledu bi želeli večjo točnost. Razumemo pa, da zaradi uredniških in še bolj tehničnih težav to verjetno še ni mogoče. Ceprav je revija šele na razvojni stopnji in jo zato ocenjujemo z vso dobrohotnostjo, smo vendar zadovoljni že samo z dejstvom, da sploh izhaja. Dolžnost slovenskih Primorcev, katerim je revija namenjena, je, da «Razgledi» podpro z naročevanjem.

«Razgledi» stanejo na leto 300 lir, v Jugoslaviji 150 din, posamezna številka 30 lir. Dobite jih v Trstu, via Ruggero Manna 29.

* * *

P.S.: Tiskarski škrat je v včerajšnjem članku napisal, da «smo se Slovenci narodnostno prebudili šele v drugi polovici 18. stoletja», namesto «19. stoletja».

P. B.

ZANIMIVOSTI

Po poročilu BBC je avstralski minister za priseljence Caldwell naznanil, da bo vlada preučila možnost gradnje ladij za prevoz priseljencev v Avstralijo. Izjavil je, da zasebne pomorske družbe ne bodo mogle v dovolj hitrem času prepeljati okoli 70.000 priseljencev, ki bodo postopoma prišli v Avstralijo, ko bodo stopili v veljavo načrti za priseljevanje.

* * *

V zlatih rudnikih pri Irkutsku, v bližini mesta Bodaivo, severovzhodno od Čajkanskega jezera, so našli 1.600 gr težko zlato kepo.

* * *

Pretekli teden so s topovskimi streli potopili 17 japonskih podmornic, in sicer med otokoma Shikoku in Kyusu.

* * *

V nemških osnovnih šolah — na ameriškem, francoskem in britanskem področju — bodo uvedli nove čitanke, ki so jih sestavili v Združenih državah nemški avtorji, ki so zapustili Nemčijo, ko je prevzel oblast Hitler. Nove čitanke pišejo o kulturni, gospodarski in socialni zgodovini nemškega naroda.

* * *

V Ameriki bodo kmalu začeli izdelovati v množinah najnovejše radiotelefone, s katerimi bodo šoferji v zvezi s svojim domom in uradi, ne da bi zapustili avtomobil, v katerem potujejo. Nove aparate so postavili tudi v vlakih.

* * *

Ameriški in japonski psihiatri so ugotovili, da je Okinawa, eden izmed glavnih japonskih vojnih zločincev duševno bolan; zaradi tega so razpravo proti njemu preložili in ga, postavili pod zdravniško nadzorstvo. Okinawa je tisti mož, ki je na začetku razprave proti vojnim zločincem povzročil senzacijo s tem, da je ponovno udaril generala Tojo.

* * *

Britansko vojaško sodišče v Lineburgu je odsodilo nemškega generala Studenta na 5 let ječe. Obtoženec se je moral med drugim zagovarjati zaradi ukaza, da so bombardirali vojaško bolnišnico na Krcti.

* * *

Tajnika odbora indijskih kongresistov P. B. Seala so pooblastili, da poskrbi za publikacijo dveh knjig Subhasa Chandrea Boseja. Ena teh knjig je Bosejeva biografija, druga pa «Boj Indije».

Pridobivanje soli

Drobna namizna sol je bila med vojno silno redka udobnost. Tako ni bilo samo pri nas, marveč povsod po svetu. Zdaj je proizvodnja skoraj povsod spet prišla v redni tek. Izdelujejo jo z izparevanjem slanice. V Angliji je glavno središče proizvodnje srednji Cheshire. Slika prikazuje obsekavanje in čiščenje solnih kvadrov v sušilnici solarne v New Cheshire-Nortwich.

JUL. KRAJINA

Javno obvestilo št. 11
Prijava zemljišč posejanih z žitom

Trst, 17. maja

Zavezniška vojaška uprava je izdala javno obvestilo št. 11:

Na podlagi ukaza, ki je v pripravi, bodo morali vsi poljedelci in pridelovalci žita na področju «A» prijaviti zemljišča, ki so jih posejali z žitom.

To prijavo je treba narediti do 5. junija t. l. in nasloviti na občinski urad kmetijskega odseka (U.C.S.E.A.), in sicer na posebnih obrazcih, ki jih izdaja omenjeni urad. Proti tistim, ki ne bodo vložili točne prijave, bodo ravnali v smislu določb novega ukaza.

SPORT

TEKME ZA DAVISOV POKAL JUGOSLAVIJA PREMAGALA EGIPT

Beograd, 17. maja

Jugoslavija, ki je leta 1939 zmagala v evropskih izločilnih tekmovanjih za Davisov pokal, bodo zastopali v drugem kolu, ki bo koncem maja, proti Češkoslovaški trije teniški igralci, zmagovalci iz leta 1939, ki so letos premagali Egipt v prvem kolu. Jugoslavija je že prej zmagala v obeh igrah poedincev in v dvojicah, v sredo pa je v zadnjih dveh igrah premagal Mitič Schaffeya s 6:0, 6:1, 6:3, Palada pa je porazil Mayerja s 6:0, 6:1 in 6:2.

V drugem kolu tekmovanja za Davisov pokal se bodo srečale: Francija-Švica, Kitajska-Belgija, Švedska-Irska in Jugoslavija-Češkoslovaška. Takme morajo biti odrigrane do 28. maja.

TRST

Slikarska razstava A. Černigoja

V soboto 18. t. m. bodo v galeriji S. Giusto odprli slikarsko razstavo A. Černigoja, na kateri nam bo umetnik prikazal vse svoje delo, ki sega več let nazaj. S tem bo prikazana razvojna pot in smer, ki jo Černigoj zastopa danes. Razstavljenih bo okoli 35 del, motivov iz tržaškega okolja, večinoma oljnatih slik. Razstava bo odprta do 1. junija, t. l.

Upravni okrožni ukaz št. 21

Podpolkovnik J. C. Smuts, okrožni komisar za tržaško področje, je z upravnim okrožnim ukazom št. 21 določil, da izpadejo iz komisije za izdajo trgovskih dovoljenj in iz komisije za izdajo delavskih knjižic v občini Sv. Kacjan ob Soči, naslednje osebe: Aloisio Luigi, Gregorin Giovanni, Gregorin Valerio in Colombi Giuseppe;

odredil je imenovanja naslednjih oseb, in sicer v komisijo za izdajo trgovskih dovoljenj in komisijo za izdajo delavskih knjižic: Jannisa Luigia, Giovanna Battista, Bertogna Vittoria, Zorzina Italo, Tonnina Antonia.

PREHRANA

Razdeljevanje mleka. Ob sobote 18. pa do 30. maja bodo razdeljevali naslednje količine mleka: 1) umetno hranjenim otrokom po 12 škatel izhlapelega mleka; 2) bolnikom po 6 škatel izhlapelega mleka; 3) potrošnikom od 4 do 65 let po 500 gr mleka v prahu; 4) delavcem zaposlenim pri nevarnih dušljivih delih po 500 gr mleka v prahu. Cena mleku v prahu 58 lir za kg in izhlapelemu mleku 19 lir za škatlo.

Konec razdeljevanja. Sepral opozarja vse potrošnike, da poteče z jutrišnjim dnem rok za nabavo koruzne moke, graha in paradižnikove mezge; to velja za pokrajino. V mestu in pokrajini se bo končalo razdeljevanje testenin in riža.

Zaradi demonstracij

Včeraj popoldne se je moral pred Zavezniškim vojaškim sodiščem zagovarjati Ivan Čuk, obtožen, da so ob priliki aretacije 1. maja našli pri njem veliko palico. Obtoženec je izjavil v svoji obrambo, da mu je neki stanovalec v hiši dejal, da namerava neki neka skupina demonstrantov napasti njegovo stanovanje, kjer je imel izobešene jugoslovanske zastave. Zato je odšel s palico na cesto, da bi se prepričal o nevarnosti. Predsednik sodišča, polkovnik Miller, ga je spoznal krivega zagovoru za krivega in ga je obsodil na pet dni zapora, ki jih je Čuk že odsedel.

Drugi obtoženec je bil Ivan Križman, ki so ga videli oboroženega z nožem, ob priliki aretacije pa so našli pri njem naboj za samokres. Križmana so obsodili na 16 dni zapora.

Dve oprostitvi zaradi pomanjkanja dokazov

Včeraj sta se morala pred izrednim porotnim sodiščem zagovarjati bivši vojak Gianpiero Trucco in bivši jetniški paznik Giuseppe Rovello; oba je sodišče oprostilo zaradi pomanjkanja dokazov.

Trucco se je moral zagovarjati zaradi obtožbe, da je ovadil kot partizana dva svoja tovariša, ki sta služila v istem polku kot on; Nemci so enega obsodili na smrt, drugega pa na 5 let prisilnega dela.

Nato je sledila razprava proti Rovellu, ki je bil obtožen, da je pokazal zloglasnemu Collotiju nekaj listič, ki ga je v poslani slaščici skrila Cecilija Batičeva, z namenom, da bi ga dobil njen zaprti brat. S tem dejanjem je Rovello povzročil, da so Batičevo Nemci odpeljali v internacijo.

Gledališče Fenice

Danes zvečer bo ob 20. uri v gledališču Fenice velika varietejska predstava, v priredbi 7 Welfare Entertainmentsa; predprodaja vstopnic pri gledališki blagajni.

GORICA

Odlikovanje ravnatelja tednika 88. divizije

Včeraj zjutraj je bila na trgu Crispi, pred glavnim stanom 88. ameriške divizije, kratka slovesnost, ki ji je prisostvoval tudi general L. C. Jaynes, načelnik ameriškega štaba za Sredozemlje. Med slovesnostjo so odlikovali z «Army Commendation Ribbon» narednika Edgarja Rotha, ravnatelja tednika 88. divizije «Blue Devil».

Pri izročitvi odlikovanja so bili prisotni tudi general Moore, poveljnik 88. divizije, nadalje častniki glavnega stana, vojaki in divizijska godba. Z odlikovanjem je narednik Roth sprejel tudi pohvalno pismo generala C. H. Leeja, vrhovnega poveljnika ameriških sil na Sredozemlju.

Z drevesa je padla

Včeraj zjutraj si je 33 letna Zora Ambrožič iz Dornberga hotela nabrati nekaj češenj. Splezala je na drevo, toda zlomila se ji je veja in Ambrožičeva je tako nesrečno padla, da si je zlomila desno roko in dobila več ran po telesu in eni nogi. Prepeljali so jo v bolnišnico.

Pregled bikov

V skladu z veljavnimi določili bodo v mesecu juniju redni pregledi bikov rdeče cikaste furlanske in rjave švicarske pasme. Vsi lastniki nad 10 mesecev starih bikov morajo vložiti najkasneje do 10. junija t. l. na nekolekovanem papirju spisane prošnje za pregled in jih predložiti kmetijskemu nadzorništvu v Gorici, ulica d'Aosta 55.

Pristojbina za pregled znaša 312 lir in bo zvišana na 416 lir, če lastnik ne bo vložil pravočasno prošnje. Plačilo pristojbine je treba nakazati po poštni nakaznici.

Pregled bo v naslednjih dneh:

14. junija za občine Marian, Romans, Gradišče in Fara; 15. junija za občine Kremin in Kopriva; 17. junija za občine Gorica, Renče in Miren; 18. junija za občine Dolenje, Dobrovo, Šmartno in Kojsko; 19. junija za občine Opatjeselo, Komen, Štanjel, Rihenberk in Dornberk; 21. junija za občine Salona in Kanal.

Kesneje bodo objavljeni tudi po samezni kraji in čas pregleda za posamezne občine.

Nesreča otroka

Včeraj so pripeljali v bolnišnico 3 letnega Cveta Zelinščka, ki je padel z nekega zidu in si močno poškodoval desno roko.

Tatvina kolesa

Iz Prvačine je prišla v Gorico Josipina Gregorčič, da si nakupi nekaj zdravil. Pred lekarno Pontoni v ulici Rastello je le za trenotek pustila svoje kolo, kar pa je zadostovalo, da ga ji je odpeljal neznani tat.

RADIO

Slov. vesti: 7.15, 12.45, 20, 23.15 uri.
Ital. vesti: 7.30, 13, 20.15, 23. uri.

Petek, 17. maja

17 prenos iz Vidma; 18 obvestila svojcem; 18.20 predavanje v ital.; 18.30 plesna glasba; 18.40 predavanje o Danteju; 19 zbor iz Sv. Ivana; 19.30 obvestila svojcem (slov.); 19.40 poljska glasba na ploščah; 20.30 10 minut reproduciranе glasbe; 20.40 angleška lekcija; 21.05 simfonični koncert pod vodstvom dirigenta Igorja Markoviča; 23.25 nočno zabavišče.

Sobota, 18. maja

7 glasba za dobro jutro; 7.55 pestra jutranja glasba; 11.30 prenos iz Vidma; 12 orkester Nicelli; 12.30 predavanje v slovenščini; 13.15 sportna poročila; 13.30 pestra glasba; 14 predavanje v ital; 14.15 pregled vesti.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

NETOPIRJEV RADAR - ČUDO NARAVE

Netopir, ki plahuta v temi ujame žuželko s čudovito natančnostjo. Če leta v zatemnjenem prostoru, najde svojo pot, ne da bi se kam zadel. Kako je to mogoče? Netopir nosi s seboj zvočni čut, nekakšno radarsko napravo, ki ga vodi. Radar deluje s pomočjo izžarevanja elektro-magnetskih žarkov, ki jih predmet, na katerega nalete, odbija. Nato se vračajo k radarskemu sprejemniku. Valovi, ki jih netopir oddaja in nato odbite spet sprejema, so zvočni valovi. Ti so tako kratki, da jih človeško uho ne more dojeti. Zaradi tega jih imenuje jo supersonične valove. Ti valovi pa niso njegova edina oprema.

Netopirji oddajajo štiri različne vrste zvočnih valov. Dr. Hamilton Hartridge, član britanske znanstvene akademije jih označuje: 1) brenčanje, ki ga poslušalec ne more slišati, dokler ni popolnoma blizu; 2) signalizacijski glas, ki ima okoli 7.000 ciklov in traja približno četrt sekunde; 3) supersonični glas, ki ima le redko manj kot 30.000 ciklov na sekundo, običajno pa leži med 40.000 in 55.000 ciklov na sekundo. To je vodilni glas in netopir ga lahko oddaja bodisi v enem samem utripu, ki traja približno stotinko sekunde, ali pa v večih utripih, ki se večajo od 5 do 10 na sekundo, če netopir miruje, od 20 do 30, ki začenja polet in za kratek čas tudi na 60, če je neposredno pred njim ovira. Četrti glas, ki ga oddaja netopir, je podoben zvenečemu udarcu, ki ga je mogoče slišati povsod v majhnem prostoru.

Signalizacijski glas, ki ima približno 7.000 ciklov na sekundo, odbijajo vsi predmeti; netopir ga uporablja enako kot vodilni supersonični glas takrat, kadar hoče biti obveščen, čemu se je treba izogniti. Netopir ga lahko oddaja samega, lahko pa ga spremlja tudi supersonični vodilni glas.

Supersonični glas je v svoji učinkovitosti v pogledu določanja predmetov, od katerih se bo odbil, odvisen od kračine svojih valov. Supersonična naprava pa pozna še neko omejujočo okoliščino, to je sposobnost netopirja samega, ali bo slišal odbiti glas, kar se seveda zmanjšuje z njegovim letom po zraku. Za dober uspeh je torej najkoristnejša frekvenca okoli 50.000 ciklov in ta račun so potrdili poizkusi v majhnem prostoru, kjer so morali netopirji letati v temi.

Netopir ima vsekakor sposobnost, da se izogiba zavesam ali žici, ki je napeljana po sobi in da opazi razliko med takšnimi predmeti in žuželkami, ker se žice izogiba, zaleti pa se proti žuželki. Njegova sposobnost mu daje natančne podatke, ali je ali ni pred njim prosta pot, oz. če pot nadaljuje, ali ni pred njim nevarnosti. Netopir bo seveda izgubljen, če naleti na drobno mrežo ali kopico finega materiala, za katerim je trden predmet, kot n. pr. na lase na glavi neke osebe, v katero se lahko zaleti.

Toda šesti čut zadostuje za vse pogoje, na katere naleti v naravi. V naravi netopir lahko oddaja nepretrgan glas, signalizacijski glas približno 7000 ciklov, ali pa ga lahko oddaja poleg visokovalovnega supersoničnega glasu. Še več, netopir lahko prekine supersonični glas. Prekinitev je lahko namerna in število ciklov netopir lahko izpreminja. Zviša jih, kadar so pred njim ovire in zmanjša, ko je ovire že presodil. Koristni namen je v ocenjevalnju odboja, ki se odbija od obdajajočih ga predmetov brez prestanka. Ti odbojni zvočni valovi so mnogo šibkejši od valov, ki jih oddaja netopir. Posebno šibki so, če prihajajo na netopirjeva ušesa od majhnih predmetov, kot so n. pr. žuželke, ali pa od drugih predmetov, izmed katerih navajamo kot poizkusni primer žico. Če bi netopir poleg tega stalno oddajal supersonični glas, bi se utegnilo zgoditi, da bi preslišal šibkejše odbojne valove, posebno ker je netopirjev oddajnik — usta ali nos — zelo blizu njegovih ušes — njegovega sprejemnega organa. Nasprotno pa prihajajo šibki odbojni glasovi do netopirjevega ušesa med oddajnimi utripi supersoničnih valov, to se pravi v intervalih tišine.

Verjetno je, da mora netopir oddajati glasove odsekano in da mora število prekinitev povečati, kadar se razdalja do ovire zmanjšuje oz. kadar postaja potrebno povečano ugotavljanje prostora. Netopirjeve slušne sposobnosti so mnogo večje kot slušne sposobnosti človeškega bitja. Človek lahko posluša glasove, ki imajo od 16 do 16.000 ali 20.000 ciklov na sekundo: slušna meja za netopirja pa je od 30 do 98.000 ciklov na sekundo. Pri človeku slušna sposobnost pri 5000 ciklih na sekundo že pada, pri netopirju pa je pri 60.000 ciklih še vedno močna.

Primerjava med supersoničnim glasovnim valom, ki ga oddaja netopir in med elektromagnetskim kratkim valom radarja je naslednja. Najkoristnejša frekvenca netopirjevega predornega supersoničnega vala je 50.000 ciklov. Frekvenca radarskega elektromagnetskega vala pa je 30 milijard ciklov. Dolžina supersoničnega vala je 7 desetin centimetra, dolžina elektromagnetskega vala pa je 1 centimeter. Elektromagnetski utrip traja 1 milijoninko sekunde. Netopir oddaja utripe, ki se gibljenjo med 16 do 60 na sekundo, elektromagnetski utripi pa znašajo 200 ali več na sekundo. Sprejemnik na letalu, ki sprejema odbite elektromagnetske valove, je v teku oddajanja utripov neobčutljiv za sprejemanje; ušesa netopirja so enako v teku oddajanja supersoničnega glasu neobčutljiva. Netopir pa ima pred radarjem to naravno prednost, da sliši oddane valove. Ima dvoje ušes in glas, ki jih doseže ob različnem času in sicer zaradi razdalje enega ušesa od drugega, usposablja netopirja, da bolje ugotavlja njih vir.

Da smo poučeni o teh in drugih vprašanjih proizvajanja in mehanizma netopirjevega radarja, se moramo zahvaliti dr. Hamiltonu Hartridgeju. Če izvzamemo zveneči udarec, ki smo ga navedli kot četrto vrsto zvočnih valov, ki jih oddaja netopir, smo videli, da oddaja ta čudovita žival poleg tega še tri druge vrste glasov z različno frekvenco. Ker so te frekvence tako različne, je komaj verjetno, da bi jih oddajal isti vibracijski zvočni mehanizem. Supersonični in signalizacijski glas, ki ga oddaja netopir, lahko proizvaja isti organ. Ta organ je v netopirjevem grlu. Zdi se, da nekateri netopirji lahko proizvajajo oba glasova naenkrat. Nekatere vrste netopirjev imajo lahko morda celo tri čeprav so ugotovili, da imajo dve oddvojeni napravi. Ta dva organa, ki sta običajno ločena, se pri požiranju združita. Združena sta tudi takrat, kadar jih drži skupaj dih in sicer zaradi močnega mišičnega giba.

Kako oddaja netopir supersonični glas: skozi nos ali skozi usta, s pomočjo enega izmed teh organov, ali z obema? Eden izmed namenov netopirjevih poletov je, da zbira med nočnimi žuželkami s široko odprtimi usti svojo hrano. Ozadje ust mora biti zaprto, sicer bi lahko žuželka ali pa nje del prišla v netopirjeve dihalne organe in povzročila kašelj. Usta torej niso uporabna za dihanje ali za oddajanje supersoničnega glasu, kadar netopir lovi hrano. Netopir torej diha in oddaja te glasove z nosom. Loveči netopir diha skozi nos.

(E. S. Grew - The Illustrated London News)

Po volitvah na Japonskem

Japonci so imeli nedavno prve zares demokratične volitve, pod nadzorstvom generala Douglasa MacArthurja. Volilo je okoli 30 milijonov volivcev; med njim prvič tudi žene. Udeležba je bila visoka: 72.3%. Prvič v zgodovini Japonske so se svobodnih volitev lahko udeležili tudi komunisti.

Volitve so potekle v redu, brez incidentov in brez prevar. Pred volitvami je vsaka stranka smela delati volivno propagando. Levičarji so n. pr. med demonstracijami celo zasedli palačo ministrskega predsednika Kijuro Sidehare.

Japonci so se pri svobodnih volitvah odločili, da volijo desničarje. Razmerje v novem parlamentu je: desnica je dobila 368 sedežev, levica pa 97. Po strankah so mandati razdeljeni: 141 liberalci (v stvari konservativci), 91 naprednjaki, 82 neodvisni, 38 manjše stranke in 16 zadružniki; 92 socialni demokrati in 5 komunisti.

Izmed 2.781 kandidatov je bil prvi izvoljen Yukio Ozaki, 86-letni «bog ustavne politike», ki je bil poslanec vseh 57 let japonske parlamentarne zgodovine. Na pol slep in gluh se ni udeležil volivne propagande, toda njegov volivni okraj ga je spet izvolil, kakor vedno.

Izvoljenih je bilo skupaj 33 poslancev starega japonskega parlamenta in več žena, katerih može so komisije za čiščenje zavrgle kot kandidate. Vsega so izvolili 465 poslancev, eno mesto pa še ni zasedeno, ker socialno demokratski kandidat, ki je zmagal, ni dobil zadostnega števila glasov, ki bi mu po zakonu upravičilo dosego poslanskega mesta.

Voditelji strank, ki so bili izvoljeni, so naslednji:

Liberalna stranka: Ičiro Hatoyama je dobil 106.000 glasov.

Socialno demokratska stranka: Tetsu Katayama, 58-letni glavni tajnik stranke, je dobil 187.000 glasov.

Naprednjaki: Tako Saito, dolgoletni član parlamenta, ki ga je leta 1940 izključil, ker je nastopil proti japonski zasedbi Kitajske, je dobil 122.000 glasov.

Komunisti: med petimi poslanci sta tudi oba voditelja: Sanji Nozaka, ki je preživel 15 let v begunstvu, zaradi «nevarnih misli», in Kyuiči Tokuda, 51-letni odvetnik, ki je leta 1922 ustanovil japonsko komunistično stranko.

IZ SLOVENIJE

V Ljubljani so nedavno priceli s tekmovanjem za amatersko šahovsko prvenstvo Slovenije. Udeleženci turnirja igrajo vsak dan v kavarni Evropa in imajo za prvih 40 potez na razpolago 2 uri in pol. Doslej so odigrali tri kola.

V okviru razstave «OF v domovinski vojni» so odprli reprezentativno razstavo slovenske upodabljajoče umetnosti, ki napolnjuje vse prostore Jakopičevega paviljona. Na razstavi sodeluejo skoraj vsi slovenski slikarji in kiparji, vsak z dvema do tremi deli.

Ministrstvo za trgovino in preskrbo LRS je sklenilo, da bo izdalo posebne obrazce, ki bodo služili popisu kmetijskih gospodarstev zaradi odkupa in oddaje krušnega žita v gospodarskem letu 1946-1947. Obrazci so že v tisku. Popise kmetijskih gospodarstev bodo morali sestaviti krajevni ljudski odbori in jih do konca tega meseca poslati okrajnim odborom.

Komisija za ugotavljanje vojnega dobicka v Šiški v Ljubljani je razpravljala proti naslednjim vojnim dobičkarjem: Kalinsku Jozi, trg. s čevlji, Celovška cesta; Pirnatu Leopoldu, cevljarju, Jernejeva ul.; Terlepu Matiji, kovacu in kolarju, Jernejeva.

Tekmovanje je postalo delovni sistem slovenskih rudarjev, pravi «Ljudska pravica». Kljub temu, da so v prvomajskem tekmovanju dosegli lepe uspehe, so sklenili, da bodo pozvali vse rudarje ljudske države na nadaljnje trimesečno tekmovanje pod geslom «Premog je kri obnove».

Slovenski knjižni zavod je pravkar izdal novo knjigo Juša Kozaka «Blodnje» (125 strani, cena 60, oz. 80 din). Knjiga vsebuje eseje in je razdeljena na dva, med seboj povezana dela: «Blodnje za neznanim» in «Blodnje za lepoto». Delo pomeni mikavno izpoved, ki jo je pisec napisal o sebi in o svojem duhovnem razvoju.

Znanstveni inštitut je izdal 4 nove brošure, ki obravnavajo vprašanje Slovenskega Primorja. Nova dela so: dr. Anton Melik «Trst in severna Jugoslavija»; isti avtor je napisal brošuro «Gorica»; dr. Bogo Grafenauer prikazuje v brošuri «Kanalska dolina» etnografski razvoj tega področja; generalajtnant Jaka Avšič je napisal «Naš prvi pohod v Beneško Slovenijo», kateremu je napisal uvod dr. Fran Zwitter.

Komisija za ugotavljanje vojnega dobicka v Ljubljani ja razpravljala proti naslednjim vojnim dobičkarjem: Svečarna Pax, Kopač in Stele, Celovška cesta (129.393 din); Konsumna zadruga za ljubljansko okolico, sv. Jerneja c. (37.014 din); «Alpeko», gradbeno industrijska družba, Tyrševa c. (1.332.468 din); Opeka, d.z o.z., Miklošičeva 6 (269.932 din).

Dekanat pravne fakultete ljubljanske univerze javlja, da bo imel univerzitetni docent dr. Lev Svetek v teh dneh nastopno predavanje o predmetu: «Nove smeri naseja delovnega prava».

Za konec preteklega meseca so izšle prve štiri številke «Novega sveta», centralne tipizirane slovenske revije, ki jo za Društvo slovenskih književnikov izdaja Državna založba Slovenije. Za uredništvo odgovarja Juš Kozak. Nova centralna revija je nadomestila tradicionalni «Ljubljanski Zvon», «Sodobnost», «Dejanje» ter «Dom in Svet».

V Dolžalah se je prostovoljnega cestnega dela udeležilo 190 prostovoljcev, članov sindikatov, AFZ in ZMS. Opravili so 1306 delovnih ur in prekopali 239 kub. metrov materiala, za razširitev cest. Pri valjanju cestišča so posuli 205 kub. metrov gramoza.

Umrli so: Zinka Knez-Modic, inž. Marjan Kozelj, Pavel Pintar, glavni postajni blagajnik, vsi v Ljubljani; Ludovik Mesel v Pramu, Jože Svetina v Koroški Beli.

PULJ

UPNIKOM DRUŽB KI SO V LIKVIDACIJI

Puljsko finančno predstojništvo obvešča v zvezi z obvestilom, ki so ga že objavili v nekaterih krajevnih dnevnikih 10. oktobra 1945, da je rok za predložitev prijav terjatev do razpuščenih fašističnih organizacij in ostalih tvrdk, ki so v likvidaciji, po ukazu št. 12 ZVU za izjemne primere končnoveljavno podaljšan do 30. junija.

Po tem roku ne bo mogoče več upoštevati nobene prijave.

P. G. WODEHOUSE 29.

NOVINAR PSMITH

«To se pravi», je priznal Psmith, «povzetek večernih dogodkov. Toda radi bi vas prosili, da bi bili tako dobri, da nam spet najdete prijatelja Repetta in da ga prisilite, da mi kupi nov klobuk».

«Poiskali ga bomo», je prizanesljivo dejal eden izmed policistov.

«Toda ravnajte vljudno ž njim», se je priporočil Psmith. «Zdi se mi, da je prijatelj Repetto zelo občutljiv».

Drugi policist je izrazil mnenje, da postaja Jack Repetto vedno bolj iznajdljiv. Tretji policist mu je priznal: «Jack», je pripomnil, «je bil tudi v preteklosti precej živahen». Razložil je svojim poslušalcem, da po njegovem mnenju Jack greši, če misli, da so newyorški policisti razbrzdani.

«V zadnjem času se preveč izpostavlja», sta priznala njegova prijatelja. Zdelo se je, kot da bi bili visoki uradniki, ki grajajo delo kakšnega mladega in novega uradnika, ki sedi v uradu s klobukom na glavi. Res se ta-le Jack obnaša nepravilno.

«Strogost zakona je res strašna», je komentiral Psmith. «Torej, zanašamo se na vas; zdaj pa bi vas prosili, da nam pokažete, kje je najbližja postaja podzemske železnice. Zdi se mi, da je to, kar si najbolj želim v tem trenotku, vesele luči Velike Bele ceste».

XVII

'GVERILJA'

Tako se je zaključil prvi del sovražnosti; zmaga je bila, po splošnem mnenju, na strani 'Lagodnih trenotkov'. Vendar je Billy Windsor skomizgnil z ramami, kot da ne bi bil dodobra prepričan, ko je Psmith govoril o zmagi.

«Rezultat mi ni dal posebnega zadoščenja», je dejal.

«Zmaga», je komentiral Psmith «ni bila brez krvi. Uho prijatelja Bradyja, moj klobuk... Niso neumnosti. Vsekakor se mi zdi, da smo se dobro izmuzali. Odstranitev prijatelja Repetta ima svojevrstni pomen. Ne poznam veliko takšnih ljudi, ki jih ne bi rad srečal v samotni ulici. Rodil se je z navado, da mlati svoje brate z vrečico, napolnjeno s peskom. Morda se je prepričal o tej svoji nadarjenosti le po malem. Morda se je izvežbal v tem sportu s kakšnim članom svoje družine, tako da je poizkušal, če je dovolj spreten: n. pr. s pestunjo ali s svojim bratcem; toda potem se ni mogel več odreči poklicu. Vrečica s peskom je postala njegova najboljša prijateljica; nato je nadaljeval s takšnim delom, ker mu je bilo potrebno. Prava tolažba je zame, če pomislim, da bo prijatelj Repetto vsaj za nekoliko časa ostal v ozadju».

«Zakaj pa mislite, da bo tako?».

«Mislim, da ga bo zakon prisilil za nekaj časa v kakšno celico».

«Ni mogoče!» je vzkliknil Billy. «Imel bo alibi».

Psmithu je padel monokel z očesa. Ponovno ga je vrinil v očnico in začudeno pogledal Billyja.

«Alibi? Kako je mogoče, če smo trije, ki lahko pričamo, da smo ga videli na onem mestu?».

«Toda našel jih bo trideset, ki bodo prisegli, da je bil pet kilometrov daleč!».

«In sodišče mu bo verjelo?».

«Seveda», je odgovoril Billy. «Niso ljudje, ki bi mogli škodovati takšnemu 'gangsmanu', razen če jih ne bi spravili z ramami ob zid. Politiki nočejo takšnih zločincev obsoditi na ječo, posebno zdaj, ko se bližajo volitve za novega župana. Ali ste slišali kdaj govoriti o Monku Eastmanu?».

«Mislim, da nisem še nikdar slišal tega imena, prijatelj Windsor; vsekakor, četudi sem bil kakšenkrat prisoten, ko so ga izgovorili, sem pozabil. Kdo je ta gospod?».

«Bil je poglavar tolpe, ki se imenuje East Side, prej ko je prešla pod Kida Twista».

«Res?».

«Mnogokrat so ga prijeli, toda vedno se je rešil. Ali veste, kaj je rekel nekoč, ko so ga prijeli zaradi nekega umora v New Jerseyu?».

«Bojim se, da ne vem, prijatelj Windsor. Povejte mi vse, do pičice».

«Rekel je: 'Le aretirajte me! Toda pazite, kaj delate; imam znance, v tem mestu. Več kot polovica newyorških politikov mi je dolžna, če so jih izvolili!'. Tako je rekel».

«Njegov govor» je dejal Psmith «priča, da uporablja lepe izraze. In kaj se je zgodilo potem? Ali so ga vrnili prijateljem in sorodnikom?».

«Gotovo! Kaj mislite, torej? Vsekakor Jack Repetto ni Monk Eastman, toda podrejen je Spideru Reillyju. A Reilly ima stike z dalekosežnimi ljudmi. Zato bodo Jacka oprostili».

«Kot se mi zdi, prijatelj», je zamišljeno dejal Psmith, «bo moje bivanje v tem mestu zahtevalo celo premoženje, zaradi klobukov».

Billy je dobro prerokoval. Policija je ukrenila, kar je mogla. Nekega dne je aretirala gospoda Repetta, ki je prišel pred sodišče. Toda kakšen ganljiv prizor bratske ljubezni in prijateljstva! Enajst mladeničev s temnimi očmi in z maziljenimi lasmi, nežni kot jagnjeta, toda odločni, so drug za drugim pričali in prisegli, da je takrat, ko so neznanci izvršili napad, bil Jack v njihovi družbi in vsi skupaj so bili v nekem lokalu, kjer so se veselo zabavali. Sodnik je obtoženca oprostil. Ko je Repetto pozneje srečal na ulici Billyja in Psmitha, ju je osorno pogledal.

Billy se mu je približal.

«Oprostili so vas, dobro», je jezno dejal; «toda, če ne izginete takoj in če mislite, da me boste še dolgo časa gledali tako, vam povem, da boste končali ob zidu. Odkurite!».

Repetto jo je res odkuril.

Tako se je zmaga spremenila v poraz in Billyjeva brada je postala še